

ELŐSZÓ

E tanulmánykötet tizennégy írást tartalmaz, amelyeket fiatal kutatók készítettek, s amelyek eredeti szövegezésükben 1999. július 2-án előadás formájában hangzottak el az I. Szegedi Medievisztikai PhD-konferencián. Ezt az egész napos tudományos felolvasóülést három intézmény szervezte, mégpedig a József Attila Tudományegyetem két tanszéke: a Középkori és Kora Újkori Magyar Történeti Tanszék, illetve a Történeti Segédtudományok Tanszék, a harmadik rendező intézmény az MTA Szegedi Akadémiai Bizottságának Magyar Történeti Munkabizottsága volt. E három intézmény közül szakmai körökben jól ismertnek tekinthető a két tanszék, viszont ma még meglehetősen kevesen tudnak a Magyar Történeti Munkabizottságról. A munkabizottság 1998. december 16-án alakult meg, és létrejöttét a SZAB elnöksége 1999 elején hivatalosan is elfogadta. A munkabizottság a dél-alföldi régió (Bács, Békés és Csongrád megyék) azon történész, levéltáros, könyvtáros és múzeológus szakembereit tömöríti, akik magyar történelemmel foglalkoznak. A bizottság fő feladatának egyrészt kutatási eredményeink különböző formákban (pl. konferenciákon, könyvbemutatókon keresztül) történő terjesztését, másrészt pedig szakmai érdekeink megfelelő képviseletét tekinti. Mindehhez igénybe kívánjuk venni a SZAB eszközeit, lehetőségeit. A PhD-konferencia is jelentős mértékben a SZAB segítségével jöhetett létre.

Medievisztikai, azaz középkorkutatási eredményekről számot adó konferenciáról volt szó. A szegedi medievisztika kezdetei 1921-re – a kolozsvári egyetem Szegedre költözésének évére – nyúlnak vissza. Három kiváló kolozsvári történészprofesszor: Szádeczky-Kardoss Lajos, Márki Sándor és Erdélyi László alapozta meg a Tisza parti városban a középkorkutatást. Mindhárman akadémikusok voltak, munkásságuk a szegedi medievisztikának itthon és külföldön nagy elismertséget szerzett. Őket követte Főgel József, Mályusz Elemér és Deér József, akik szintén az akadémia tagjai lettek. A szegedi középkorkutatás első – kiemelkedő jelentőségű – korszakát a második világháború zárta le. Utána nagy hanyatlás kö-

vetkezett be, amit jól mutat az is, hogy az 1960-as évek végéig egyetlen minősített, tehát tudományos fokozattal rendelkező középkorász sem dolgozott a szegedi egyetemen. A fordulat az 1960-as évek végén következett be. Ekkor indult meg a medievisztika felvirágzása Szegeden, amelynek első komoly eredménye volt az, hogy 1968-ban Kristó Gyula kandidátusi fokozatot szerzett. Szerénytelenség nélkül állítható: az ő és munkatársai érdeme az, hogy kemény és hosszú munkálkodás eredményeképpen Szeged a magyarországi középkorkutatás egyik fellelegvára lett, ahol ma négy professzor (egy akadémikus, egy tudomány doktora, kettő habilitált doktor) mellett hat kandidátus (ill. PhD-fokozatos) medievista dolgozik az egyetemen, a levéltárban és a főiskolán számos fiatal szakemberrel együtt. Munkásságukat, amelyet tulajdonképpen a Szegedi Középkorász Műhely fog össze, külföldön is ismerik és számon tartják.

A szegedi középkorászok eredményei közül ezúttal három jelentős ténnyt emelhetünk ki.

1) A Szegedi Középkorász Műhely 1992-ben Szegedi Középkortörténeti Könyvtár címmel sorozatot indított el, amelynek eddig tizenöt kötete jelent meg. Ezek önálló monográfiák, illetve forráskiadványok. Hasonló jellegű könyvsorozat jelenleg sem Magyarországon, sem a szomszédos államokban nincs.

2) A rendkívül mostoha forráspublikálási viszonyok miatt meglehetősen elhanyagolt az Anjou-kor kutatása hazánkban. Ezen kíván segíteni az a kiadványsorozat, amelyet Szegeden indítottunk el. Az Anjou-kori Oklevéltárnak eddig tíz kötete jelent meg, mindegyiket szegedi kutatók adták ki, s nemcsak Magyarországon, de külföldön is óriási az érdeklődés iránta. Az oklevéltár révén Szeged a forráskiadás terén is az élvonalba került.

3) Az országban elsőként Szegeden kezdődött PhD-képzés a medievisztika területén, 1994-ben. Az említett PhD-konferencia ennek öt éves évfordulóját is köszöntötte. Az akkreditáció elnyerésével megkaptuk a PhD-fokozat odaítélésének és a habilitációnak a jogát. Öt év alatt öt kollégánk szerzett Szegeden PhD-fokozatot, s ugyancsak öt szakember habilitált középkori történelemből. Közöttük nemcsak szegedi, hanem pécsi és budapesti medievisták is vannak. Az eltelt öt év során huszonnégy hallgatót vettünk fel PhD-

képzésre az ország minden részéből. Közéjük tartozik az említett medievisztikai konferencia tizennégy résztvevője, e kötetben az ő írásaik szerepelnek. A tanulmányok tematikája gazdag: egyháztörténeti, társadalomtörténeti és köztörténeti kérdések mellett forráskritikai és jogtörténeti témák egyaránt helyet kaptak e közleményekben. Ez jól kifejezi a szegedi PhD-képzés sokarcúságát. A szegedi középkorkutatás egyfajta elismerését mutatja, hogy 1999 januárjától az MTA a JATE Történeti Intézetén belül Medievisztikai Kutatócsoportot hozott létre, amelynek mind a négy tagja PhD-hallgatónk volt.

A tanulmányok szerzői fiatal kutatók, a mi tanítványaink, akik közül többen ma már Szegeden, Pécsen, Veszprémben, Budapesten és Szombathelyen főiskolán, illetve egyetemen dolgoznak; tehetségüket jelzi, hogy ketten ebben az évben elkészítették tudományos értekezésüket. E kötet írásai is bizonyítják, hogy ígéretes szakmai pálya áll előttük. A szegedi medievisztika joggal büszke rájuk.

Dr. Makk Ferenc
tanszékvezető egyetemi tanár